

MALGRAT
de **MAR**
DESAPAREGUT

MALGRAT *de* MAR DESAPAREGUT

Núria Arís, Sònia Garangou i Joan Piña

 efadós®

 Ajuntament de
Malgrat de Mar

MALGRAT de MAR DESAPAREGUT

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: març del 2019

© dels textos: Núria Arís, Sònia Garangou i Joan Piña

© del pròleg: Josep M. Crosas Malleu

© de les fotografies: diversos autors

© de les fotografies dels fons fotogràfics de Josep Bechdejú,
Antoni Poch i Juli Cardona Girons: Arxiu Municipal de Malgrat
de Mar

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:
Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de Malgrat de Mar

Amb el suport:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de portada:

Juli Cardona i Girons / AMMM - Fons Juli Cardona i Girons

Fotografia de la portadella:

Juli Cardona i Girons / AMMM - Fons Juli Cardona i Girons

Acrònims:

AFCEC (Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya)

AMM (Arxiu Municipal de Malgrat de Mar)

ICGC (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

IEFC (Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya)

ISBN 978-84-17432-32-4

DL B 3521-2019

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Fotògrafs necessaris i imprescindibles

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Les fotografies, testimonis del patrimoni i la vida malgratencs

Pàg. 16

EL NUCLI ANTIC

El primer nucli de la Vilanova: l'albada d'un nou poble

Pàg. 58

L'EIXAMPLE

L'expansió d'un poble que s'obre al mar

Pàg. 122

ELS CONTORNS

Del Delta al Pla de Pineda: la transformació del paisatge malgratenc

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

FOTÒGRAFS NECESSARIS I IMPRESCINDIBLES

Josep M. Crosas Malleu, arxiver

El llibre que teniu a les mans recupera un Malgrat que ja no existeix i ho fa a partir de les imatges de diversos fotògrafs locals (Francesc Pla Prats, Juli Cardona Giron, Josep Bechdejú, etc.) i d'altres no locals (Josep Thomas Bigas, Lucien Roisin, etc.). De tots ells, per la quantitat i la qualitat de les fotografies que es reproduïxen en aquest llibre, voldria fer una referència especial a Juli Cardona Giron.

Sabem que va néixer el 1878 i que va morir a Barcelona el 1961. Els seus avis van tenir cinc fills, un dels quals, Fèlix Cardona Paradedà, fou el pare de l'explorador Fèlix

Cardona Puig. El nostre fotògraf i l'explorador eren cosins germans.

Estudià enginyeria, fou alcalde de Malgrat del juliol del 1909 al desembre del 1911 i, com a empresari, es dedicà al món del gènere de punt. Es va casar amb Mercè Cumella Puiguriquer (1877-1957), de família benestant, i va tenir nou fills. Un d'ells, Antoni Cardona Cumellas, fou l'impulsor, juntament amb els seus descendents Esperança, Antoni, Jaume i Cels, de la donació a l'Arxiu Municipal de Malgrat Mar del fons fotogràfic de Juli Cardona Giron, gest que no ens cansarem mai d'agrair.

Desconeixem d'on va venir l'interès per la fotografia al nostre personatge. El que sí que sabem és la vàlua i la

rellevància de les seves imatges. És a través d'aquestes, la majoria de les quals en format estereoscòpic, que podrem descobrir l'espai i el temps en què es va moure.

Fou, sens dubte, un home inquiet, que es va poder permetre viatjar, al Marroc, a París, a Madrid, però que no es va oblidar de plasmar escenes i moments quotidians dels espais rurals o no tan rurals en què es movia. Són impagables les seves imatges de l'explotació minera de can Palomeres o les instantànies que capta de Castellterçol, poble on tenia casa la família de la seva dona, els Cumella.

Desitjo que les fotografies d'aquest llibre us portin a respectar els seus autors i us despertin la curiositat per descobrir uns fotògrafs necessaris i imprescindibles. Bon viatge!

THOMAS (ED.) / FONS FAMILIA CORONA-SÁNCHEZ

Introducció

LES FOTOGRAFIES, TESTIMONIS DEL PATRIMONI I LA VIDA MALGRATENCS

Núria Arís, Sònia Garangou i Joan Piña

L' introducció d'aquest llibre s'inicia amb una imatge del castell de Palafolls, el vestigi medieval més important que es conserva en els nostres contorns. Catalogat com a Bé Cultural d'Interès Nacional, en aquesta fortalesa, que va ser el centre de la baronia de Palafolls, trobem l'origen de Malgrat. És un patrimoni que explica d'on venim i qui som, que convida a endinsar-se en el llegat del passat que s'estén pels carrers de Malgrat. En aquestes pàgines es proposa un itinerari per reflexionar sobre què queda de l'antiga Vilanova de Palafolls.

L'herència històrica no és solament allò que es veu; també és el que es viu. Tradicions, festes locals, fets històrics rememorats, la feina de les entitats, i tantes altres accions que s'han anat perdent, tot i que algunes es remuntaven tant temps enrere que ni tan sols es pot documentar el seu origen. Les botigues típiques que van anar tancant en silenci, els veïns asseguts a la fresca a l'estiu que el trànsit ha anat expulsant, els tocs de campana perduts i les magnífiques catifes de Corpus que es van deixar de fer i que eren un dels actes comunitaris que unien els malgratencs. Tot plegat, afegit també a l'oblit del nostre ric patrimoni natural, ens ha fet perdre una bona part de la nostra singularitat, ja que la identitat local es defineix per la suma i la riquesa de tots aquests elements. L'entorn natural n'és un dels més

ROSSEND FLAQUER I BARRERA / AFCEC

ALS PEUS DEL CASTELL

A la pàgina anterior, una imatge del 1924 en què es veu, al fons, el castell de Palafoles i, en primer terme, la masia de cal Sastre, propera a l'actual urbanització de Mas Carbó. Tot i el pas dels segles, la presència de la fortalesa que donà origen a Malgrat continua imponent dalt del turó.

UN POBLE OBERT AL MAR

En aquesta pàgina, unes banyistes davant les casetes de la platja on la gent es canviava de roba als anys quaranta. Durant molt de temps foren utilitzades pels estiuejants i pels malgratencs, que van anar fent de la platja un espai lúdic, que s'acabà convertint en un dels motors econòmics del poble.

AUTOR DESCONEGUT / Fons FELIP CASES ONNA

essencials, perquè contextualitza i envolta la nostra vida quotidiana. La progressiva desaparició de l'espai del delta de la Tordera, que per sort ara sembla que s'està recuperant, i la tradició agrícola que es va apagant per la falta de relleu generacional i per la pressió especulativa són signes dels canvis que patim en el nostre paisatge. Un cas d'especial rellevància és el de les mines de can Palomeres, que, després d'anys d'abandó, s'han valorat i s'està planificant un projecte de recuperació i explotació patrimonial de l'espai.

Cada vegada, la gent és més conscient d'aquesta pèrdua i, per sort, des de fa anys, l'Arxiu Municipal, amb el suport d'historiadors locals i de ciutadans, ha anat documentant una part de la història i de les tradicions perdudes gràcies, sobretot, a la recollida, l'estudi i la identificació de centenars de fotografies que són testimoni de la nostra història. A diferència de la resta d'elements patrimonials, afortunadament les imatges han estat una excepció i Malgrat gaudeix d'un riquíssim fons de documents fotogràfics de diverses èpoques i famílies que han

procurat la seva conservació i donació perquè tothom en pugui gaudir.

Aquest llibre vol ser un homenatge a aquest ric llegat i a la feina de tantes persones que hi han contribuït fotografiant el seu present per mostrar-nos el nostre passat. Es vol fer un recorregut dividit en tres capítols per aquell Malgrat desaparegut del qual avui ens queden pocs vestigis. Prenent com a eix conductor una sèrie d'imatges que als anys trenta va captar Josep Bechdejú des del campanar de l'església i que juntes formen una panoràmica de 360 graus del nostre municipi, distingim, en el primer capítol, el nucli originari del poble o nucli antic; en el segon capítol, l'eixample i la façana marítima; i en el tercer, com a homenatge a mossèn Fèlix Paradedà, els contorns més emblemàtics, com el delta de la Tordera, el Pla de Grau, el turó de can Palomeres o l'antic *astillero*. Aquest conjunt d'imatges no solament pretén mostrar uns espais físics, sinó també el batec de la vida i dels costums d'una època que pot semblar llunyana, però en la qual encara es pot reconèixer el nostre Malgrat.

PANORÀMICA DE MALGRAT

Panoràmica feta des del campanar als anys trenta per Josep Bechdejú. El fotògraf malgratenc va voler captar amb diferents imatges una visió del Malgrat del seu temps. S'hi veu un poble poc edificat, amb les seves cases de cos, les eixides al darrere i un cementiri encara totalment aïllat, envoltat de camps.

JOSEP BECHDEJÚ BOHIGAS / AMMM - Fons JOSEP BECHDEJÚ BOHIGAS

